

Asia: 801/40.02.00/2015

Ehdotus sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (työryhmän mietintö)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Nixu on tutustunut mittavaan taustamuistioon ja lakiluonnokseen uudesta sotilastiedustelulaista. Kiitämme valmistelutyöryhmää huolellisesta valmistelutyöstä ja suomalaisen elinkeinoelämän huomioimisesta.

Tavoitteena on parantaa Puolustusvoimien tiedonhankintaa Puolustusvoimien tehtäviin liittyvistä vakavista kansainvälisistä uhkista ja ajanmukaistaa Puolustusvoimien tiedustelua koskevat toimivaltuudet.

Puolustusvoimien nykyisillä toimivaltuuksilla ei voida riittävän tehokkaasti ja riittävän varhaisessa vaiheessa hankkia tietoa sotilaallisesta toiminnasta tai Suomeen kohdistuvista ulkoisista uhkista sotilaallisen ennakkovaroituksen antamiseksi. Puolustusvoimat ei voi ajoissa ryhtyä uhkien torjumisen edellyttämiin toimenpiteisiin. Ylimmän valtionjohdon ja sotilaallisen päätöksenteon tueksi on kyettävä tuottamaan objektiivista, varmennettua ja analysoitua tietoa. Puolustusvoimien tiedon hankintatoimivaltuudet ovat puutteellisia toiminnan yhteiskunnalliseen merkittävyyteen nähden sekä muihin maihin verrattuna. Tämän vuoksi sotilastiedusteluviranomaisten tiedonhankintamenetelmiä tulee kehittää.

Valtioneuvoston kanslia julkaisi 17.2.2017 riippumattoman tutkimuksen Suomen kyberturvallisuuden tilasta. Tutkimuksen mukaan kansallisen kyberturvallisuustapahtumien havainnointikyky on puutteellinen. Siksi tilannetietoisuus on heikko ja edellytykset estää, rajoittaa ja toipua vakavista kyberhyökkäyksistä on rajallinen. Suomalaisen yhteiskunnan kaikkia elintärkeitä toimintoja sekä huoltovarmuuskriittisiä yrityksiä ei ole tällä hetkellä suojattu riittävällä tavalla erilaisia kyberuhkia vastaan ja myös häiriötilanteiden resilienssi (sietokyky) on edelleen osassa suojattavia kohteita heikolla tasolla. Suomen lainsäädäntöä ei ole kyetty ajanmukaistamaan kyberturvallisuuden vaatimuksia vastaaviksi. Tiedustelulainsäädännön uudistaminen arvioidaan välttämättömäksi havainnointikyvyn parantamiseksi.

Sotilaallisten uhkien luonne on muuttunut merkittävästi viime vuosien aikana. Perinteisen sotilaallisen toiminnan lisäksi modernit sotilasoperaatiot sisältävät erilaisia epäsymmetrisiä keinoja.

Sotilastiedustelun toimivaltuuksista päättäminen on tärkeää myös kansainvälisten velvoitteiden täyttämisen suhteen. Tässä tarkoitetaan yhteistoimintaa, avun antamista ja vastaanottamista.

Yhteiskunta on muuttunut ympäristöksi, jossa lähes kaikki perinteiset palvelut ja toiminnot ovat tietoteknisesti ohjattuja tai kokonaan muutettu tietoverkoissa toimiviksi. Myös sotilasorganisaatioiden viestintä on digitalisoitumisen myötä siirtynyt enenevässä määrin tietoliikenneverkkoihin.

Nykyisin tiedustelun tulisi kohdistua digitaaliseen tietoon ollakseen tehokasta tietoteknistyneessä toimintaympäristössä. Tämä edellyttäisi sotilastiedustelulle uusia laintasoisia toimivaltuuksia. Laittomalla tietoverkkovakoilulla hankitaan valtio- tai yrityssalaisuuksien tapaista luokiteltua tai sensitiivistä tietoa tietojärjestelmistä. Kybertoimintaympäristössä tapahtuva vakoilu voi tällä hetkellä jatkaa jopa vuosia huomaamatta.

Puolustusvoimien tiedustelullisesta tiedonhankinnasta eli sotilastiedustelusta ei ole nimenomaisia säännöksiä laissa, joten esitetty laki selkeyttää toimintaa.

Yhteiskuntaan kohdistuvien uhkien tunnistaminen, kriittisen infrastruktuurin ja yhteiskunnan taloudellisen elinkelpoisuuden säilyttäminen edellyttävät yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Tämä tarkoittaa tiedusteluviranomaisten sujuvaa tiedonvaihtoa yksityisen sektorin kanssa. Lakiehdotuksella pyritään luomaan riittävä oikeusperusta sille, että sotilastiedusteluviranomaiset voisivat luovuttaa tietoa yrityksille näiden merkittävien etujen suojaamiseksi. Tiedustelun tuottamaa tietoa voitaisiin tarvittaessa luovuttaa yksityisille yhteisöille vakavien uhkein torjunnan mahdollistamiseksi tai merkittävien taloudellisten tappioiden estämiseksi. Asiaa koskevaa sääntelyä sisältyisi käsiteltävänä olevaan ehdotukseen minkä Nixu näkee myönteiseksi kehitykseksi kokonaisturvallisuuden kannalta.

Sotilastiedustelun seuranta toteutetaan siten, että puolustusministeriö on velvollinen vähintään kerran vuodessa toimittamaan selvityksen valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiselle valiokunnan ja tasavallan presidentin yhteiselle kokoukselle tiedustelun painopisteiden perusteella tehdystä tiedonhankinnasta siltä osin kuin se kuuluu sotilastiedusteluviranomaisen toimialalle.

Sotilastiedustelu laki pitää sisällään kaikki tiedustelulait ja näin ollen se on kattava kokonaisuus. Tietoliikennetiedustelu on siis vain yksi osa suurempaa kokonaisuutta, eikä sitä käytetä pelkästään sellaisenaan.

Uudet lait (sotilas- ja siviilitiedustelu) poistaa yrityksiltä suurimmat huolet, koska laki ei edellytä takaporttien avaamista ja salausalgoritmien heikentämistä. Lain myötä tulee moniportainen lupamenettely ja valvonta, mikä on hyvä. Selkeä ja tasapainoinen sääntely poistaa spekulatioita ja epävarmuutta.

Sotilastiedustelulaki hakee valtuuksia omista lähtökohdistaan ennakoivasti kohdennettuun tiedonkeruuseen maan rajojen ulkopuolelta. Tämä osa on Suomelta puuttunut. Ulkomaisten sotilasorganisaatioiden johtamisjärjestelmät ovat siirtyneet tai siirtyvät viimeistään 2020 analogisista järjestelmistä digitaalisiksi, jolloin ilman uutta lakia ei saada tarvittavaa tietoa ennakkovaroitusta silmällä pitäen. Uuden lain avulla kyettäisiin tuottamaan myös parempaa kybertilannekuvaa valtion ylimmälle johdolle.

Tiedustelun työkalupakki on varsin samankaltainen siviili- ja sotilaspuolella. Uudet lait tuovat uusia toimivaltuuksia ulkomaantiedusteluoikeuksiin, tietoliikennetiedusteluun ja paikkatiedusteluun. Yksityisyydensuoja tietoliikennetiedustelussa vaikuttaa paremmalta kuin Ruotsissa.

Kaiken kaikkiaan valmistelutyö ja ehdotettu laki ovat perusteellisia ja voimaan astuessaan laki antaa Suomelle hyvät edellytykset siirtyä nykyaikaan.

Salminen Esa
Nixu Oyj